

*Єлизавета ДРАПАЧ,
студентка III курсу
факультету міжнародної політики,
менеджменту, бізнесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ СПРОЩЕННЯ ВІЗОВОГО РЕЖИМУ ТА РЕАДМІСІЇ: РЕАКЦІЯ УКРАЇНИ НА ВИКЛИКИ ШЕНГЕНУ

У статті викладені проблемні питання, пов'язані з реальним станом взаємовідносин між Україною та ЄС, мінімізацією негативних наслідків розширення Шенгену для України.

Розглянуто питання візової політики країн-сусідів України в нових умовах Шенгену та розвитку євросоюзівсько-українських зв'язків.

Ключові слова: *Шенгенська зона, євроінтеграція, проблеми, перспективи, спрощення візового режиму, План дій, вимоги, держава, біометричні паспорти.*

Актуальність роботи зумовлена таким важливим чинником, як офіційне проголошення нашою державою зовнішньополітичного курсу на євроінтеграцію. Оскільки кордон ЄС впритул наблизився до кордону України, то важливим є питання подальшої лібералізації візових вимог до громадян України, а в перспективі – скасування візового режиму взагалі.

Зважаючи на пріоритетність зовнішньополітичного курсу України на європейську інтеграцію, що було підтверджено на саміті Україна – ЄС у грудні 2011 року, можна констатувати, що проблематика лібералізації візового режиму залишається надзвичайно актуальною в контексті реалізації положень Національного плану з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України. Забезпечення вільного пересування громадян для країн-сусідів через скасування візового режиму за умов виконання рекомендацій та технічних вимог ЄС

стало життєвим пріоритетом, який передбачає мобільність людей з обох боків кордону. Для Європейського Союзу це важливо перш за все тому, що процес поступового спрощення та лібералізації візового режиму супроводжується в Україні проведенням в життя низки реформ, які забезпечують відчутне поліпшення ситуації перш за все у таких сферах, як:

- співпраця з питань безпеки і у правоохоронній сфері;
- боротьба з нелегальною міграцією та іншими видами незаконної діяльності, в тому числі з торгівлею людьми;
- розвиток інфраструктури та інші аспекти управління кордонами.

Мета роботи полягає у визначенні стану реалізації Україною Національного плану з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України та основних ризиків, що можуть виникнути у подальшій імplementації Плану дій.

Основними завданнями роботи є наступні:

- простежити передумови становлення співробітництва між Україною та ЄС;
- розглянути співпрацю України з ЄС з питань спрощення візового режиму;
- визначити основні особливості міграційної ситуації в Україні та її міграційну політику.

Об'єктом дослідження є процес становлення і розвитку цілісної системи добросусідських, партнерських відносин між Україною та ЄС .

Предмет дослідження включає основні напрями, види і форми взаємодії головних складових елементів системи на українсько-євросоюзівському кордоні.

Джерельну базу дослідження становлять договори, угоди та інші міжнародноправові документи, що регулюють співробітництво між Україною та ЄС, вміщені в офіційних публікаціях законодавчих актів України і збірниках документів, а також деякі опубліковані офіційні статистичні матеріали із зазначеної проблематики.

Загалом проблемам українсько-євросоюзівських взаємовідносин приділяється значна увага у таких виданнях:

1. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: Навчальний посібник: У 2-х кн. І.В.Артёмов. – Кн.1. Україна – Європейський Союз. – Ужгород: Ліра, 2008. – 476 с. – («Євроінтеграція: український вимір», вип.11)

2. Міжнародний науковий вісник: збірник наукових статей за матеріалами XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, Ужгород – Кошице – Мішкольц, 8-11 травня 2012 р. / ред. кол. Ф.Г.Вашук (голова), Х.М. Олексик, І.В.Артёмов та ін. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – Вип. 5 (24). – С.417–422.

3. Геополітика України: історія і сучасність: зб.наук.праць. Вип.7. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 332 с.

У монографії І.В. Артёмова «Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України» частково досліджуються проблеми, які постали перед Україною після входу сусідніх з нею країн до Шенгенського простору.

У роботах С.І. Мітряєвої «Розширення Шенгенського простору до кордонів з Україною: наслідки та перспективи» і «Транскордонне співробітництво: візовий аспект» значна увага приділяється Закарпатській області, яка, межуючи із 4 країнами - членами ЄС, має значні привілеї у візовій політиці порівняно з іншими областями України.

Виклад основного матеріалу. Шенгенська зона об'єднує європейські країни, що підписали угоду «Про відміну паспортного та митного контролю між країнами Європейського Союзу» від 14 червня 1985 року. Угода набрала чинності 26 березня 1995 року, а 15 березня 2006 року було прийнято Шенгенський кодекс про кордони [2].

Згідно з Шенгенською угодою, для в'їзду до Шенгенської зони громадяни третіх країн, в тому числі й України, потребують оформлення віз (за деякими винятками для окремих категорій громадян України, зазначеними нижче). Візи мають оформлюватися в посольстві тієї країни-учасниці Шенгенської угоди, державний кордон якої перетинатиметься першою або яка є країною основного призначення. Шенгенська віза дійсна для перебування в усіх країнах-учасниках Шенгенської угоди [6].

21 грудня 2007 року до Шенгенської зони приєдналися 9 країн з числа тих, що вступили до Європейського Союзу 1 травня 2004 року, а саме: Естонія, Латвія, Литва, Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія та Мальта. З цього моменту до зони вільного переміщення осіб повною мірою входять 22 із 28 держав ЄС (окрім Великої Британії, Ірландії, Кіпру, Болгарії та Румунії), а також Норвегія та Ісландія, які не входять до Європейського Союзу [7].

27 жовтня Європейський Союз і Україна парафували угоду про спрощення візового режиму, що передбачає ліпші умови отримання віз для певних категорій громадян України. Водночас кілька місяців тому ЄС розпочав роботу над новим Візовим кодексом, що має прийти на зміну Спільній консульській інструкції (СКІ), дія якої викликає багато нарікань через складність і непрозорість візової практики країн Європейського Союзу. Тим часом черги біля консульств країн ЄС в Україні поки що не зменшуються, а процедура отримання віз залишається виснажливою і малозрозумілою [7].

Знайомство українських громадян із візовою політикою країн Європейського Союзу починається з візових вимог, які, належачи значною мірою до сфери спільної компетенції Союзу, мали б бути однорідними та уніфікованими. Проте єдине, що об'єднує ці вимоги, сформульовані в рамках єдиної політики Європейського Союзу, — це спільні правові джерела, які регулюють візові процедури та умови видання віз. На практиці вони й досі значною мірою залежать від довільного тлумачення національного законодавства країн-членів, а також від суб'єктивного сприйняття країн-сусідів, серед яких і Україна [9].

Складними та недружніми українські заявники вважають процедури Франції, яка входить до Шенгену, та Литви, котра є новим членом ЄС. Цікаво, що візову процедуру консульської установи Великої Британії заявники визначають як дружню та прозору, незважаючи на суворість вимог і велику кількість відмов. Позитивна оцінка дісталася британській візовій системі насамперед за високу якість інформування та надання заявникам обґрунтування у разі відмови [9].

Візові вимоги багатьох консульських установ є здебільшого реакцією країн ЄС на виклики їх внутрішньої безпеці. Що серйозніші ці виклики, то складніша процедура і суворіші вимоги до заявників. Водночас візова політика віддзеркалює не лише ситуацію в ЄС, а й якість внутрішньої політики самої України. Характер візового режиму чи не найкраще з усіх форм міжнародної співпраці виявляє рівень довіри країн ЄС до влади й суспільства України. У великій політиці, як у житті: якщо партнер не довіряє колегам, його ставлення — прохолодне, дії — безкомпромісні, а вимоги — суворі. Саме недовіра офіційних кіл Європейського Союзу до українців та непослідовних дій української влади зумовила неприємну для нас практику надання віз, від якої країни ЄС не поспішають відмовлятися [9].

Причини, що заважають Заходу бачити в нас надійних, рівних партнерів, лежать не лише у площині суперечностей зовнішньополітичного курсу, повільних економічних реформ, масштабної корупції, і, зрештою, неоднозначного міжнародного іміджу нашої держави. Інтенсивність нелегальної трудової міграції сприймається країнами ЄС як загроза внутрішньому ринку праці. Залишається слабкою інфраструктура північно-східних кордонів України, що слугує вікном для нелегальних мігрантів із країн «третього світу», контрабандних товарів, торгівлі людьми [2].

Парафована Угода про спрощення візового режиму покликана спростити візові вимоги лише для окремих категорій громадян. У переліку «щасливчиків» опинилися: члени офіційних делегацій, які беруть участь у програмах обміну; представники бізнесу; журналісти; учні, студенти, аспіранти в рамках програм обміну; учасники міжнародних спортивних змагань; водії вантажних та пасажирських міжнародних перевезень; громадяни, які беруть участь у наукових, культурних, мистецьких програмах обміну. Договірні сторони подбали і про людей, родичі яких легально проживають у країнах ЄС, зокрема обумовили відвідування місць поховання померлих членів родини. Внесення до пільгових категорій громадян, які відвідують країни ЄС із метою підтримки приватних контактів, є особливо важливим, оскільки

ки згідно з результатами моніторингу візової політики країн ЄС 2005—2006 рр., вони одержали найбільшу кількість відмов. Кількість документів, необхідних для обґрунтування мети подорожі, обмежується запрошенням від приватних або юридичних осіб [9].

Обмежений перелік документів для вищезгаданих категорій стосується лише підтвердження мети поїздки до країн ЄС, та аж ніяк не інших груп документів: підтвердження фінансового забезпечення поїздки, несудимості тощо. У неофіційних розмовах представники консульських установ зазначають, що можливість вимагати додаткові документи залишиться навіть стосовно пільгових категорій [2].

Що ж до «непільгових» категорій (а це не менш як 85% громадян України), то для них угода передбачає лише децимію приємного. Зокрема ціна за візовий збір збережеться на рівні 35 євро (70 євро – лише в разі прискореного розгляду), тоді як для громадян усіх «візових» країн (окрім України, Росії та Балканських держав) з 1 січня 2007 року встановлюється ціна звичайної візи — 60 євро. Також граничний термін розгляду заяви на візу буде обмежено десятьма робочими днями [6].

Обмежений перелік документів для вищезгаданих категорій стосується лише підтвердження мети поїздки до країн ЄС, та аж ніяк не інших груп документів: підтвердження фінансового забезпечення поїздки, несудимості тощо. У неофіційних розмовах представники консульських установ зазначають, що можливість вимагати додаткові документи залишиться навіть стосовно пільгових категорій [2].

Отже, можна зробити висновок:

- поетапна імплементація Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України сприятиме ефективному впровадженню реформ, допоможе реалізації положень Угоди про партнерство і співробітництво як основи співробітництва України і ЄС, а також сприятиме інтеграції України до європейських структур;

- Указ Президента України «Про Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» виступає стратегічним документом, який регулює питання щодо виконання Плану дій. Прийняття цього документа свідчить про готовність України виконувати необхідні умови ЄС стосовно спрощення візового режиму;
- двостороння співпраця України окремо з кожною сусідньою країною – членом ЄС сприятиме вирішенню важливих проблем лібералізації візового режиму між країнами, а також підтримці сусідніми країнами інтеграції України до ЄС.

Запропонований Києву Євросоюзом План дій не містить ані конкретних термінів його виконання, ані чітких критеріїв оцінки проведеної роботи. Більше того, він, на настійну вимогу французької сторони, не передбачає автоматизму, тобто виконання всіх умов документа не означає автоматичного запровадження безвізового режиму. Втім, заспокоює провідний експерт громадської ініціативи «Європа без бар'єрів» Олександр Сушко, у балканських дорожніх картах також не було ані конкретних дат, ані автоматизму – виконання цих документів прискіпливо аналізувалося Брюсселем, і тільки потім Рада ЄС і Європарламент ухвалювали рішення. Головних відмінностей від балканських документів, причому в гірший бік, на думку експерта, дві. По-перше, це двоетапність українського Плану дій. Відповідно до документа, під час першого етапу Україна готує і ухвалює потрібне законодавство та відповідні держпрограми з усіх чотирьох блоків питань, окреслених у ПД, на другому – здійснює потрібні заходи, а Єврокомісія, залучаючи фахівців з країн ЄС, оцінює якість та ефективність цієї роботи. Перша доповідь для Європарламенту і Ради ЄС про виконання Україною ПД мала бути зроблена Єврокомісією в середині 2011 року [8].

Українці зможуть насолоджуватися свободою пересування Євросоюзом, як стверджує ЄС, у довгостроковій перспективі. У їхній термінології це означає – не раніше, ніж через вісім років.

Якщо починати відлік з листопада 2010-го, то безвізовий режим нам світить не раніше 2018 р. Якщо з жовтня 2008 р. (офіційного початку безвізового діалогу Україна – ЄС) – не раніше 2016 р. Обидві дати аж ніяк не влаштовують Київ. Тут навіть середньострокову перспективу, тобто скасування віз у 2015–2016 рр., розглядають як найбільш песимістичний варіант [8].

Якщо ознайомитись зі змістом ПД, то цей невеличкий 12-сторінковий документ насправді передбачає велетенський обсяг роботи, далеко не всі види якої будуть до вподоби або до снаги нинішній владній команді. Хоча, слід їй віддати належне, за досить стислий термін вона змогла зробити чимало з того, що залишалося поза увагою або не виходило роками. Наприклад, підписано угоду з Росією про демаркацію; вдалося переконати білоруську сторону ратифікувати договір про кордон; ратифіковані три конвенції Ради Європи (але необхідно, щонайменше, десяток); прийнято закон про захист персональних даних (правда, далекий від досконалості), а також закон про держзакупівлі, який дуже потішив членів ЄС (хоча плановані до нього поправки можуть помножити досягнутий в очах ЄС успіх на нуль). Уряд схвалив Концепцію інтегрованого управління кордонами. Кабмін своїм розпорядженням затвердив план першочергових заходів на 2010 р. із впровадження документів для виїзду українських громадян за кордон з електронним носієм біометричної інформації.

Саме перехід на біометричні паспорти записаний пунктом №1 у першому блоці Плану дій — «Безпека документів». Нові паспорти мають виготовлятися відповідно до найвищих стандартів ІКАО і з адекватним захистом персональних даних. Але, наскільки нам відомо, на сьогодні Мінфін не дає Мін'юсту грошей на структуру, яка повинна займатися цим захистом, і радить Міністерству юстиції знайти кошти в рамках власного бюджету. Однак для роботи органу із захисту персональних даних потрібні дороге спеціальне програмне забезпечення і техніка. Доки ця структура не почне працювати, видача біометричних паспортів залишатиметься неможливою [8].

Другий блок ПД «Нелегальна міграція і реадмісія» складається з трьох розділів – «Управління кордонами», «Управління міграцією», «Політика надання притулку». «Управління кордонами» передбачає виконання всіх необхідних заходів для реалізації Держпрограми розвитку і реконструкції держкордону до 2015 р. і Концепції розвитку Держприкордонслужби до 2015 р.

Третій блок Плану дій – «Громадський порядок і безпека» – присвячений запобіганню та боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом і корупцією; правовій кооперації з кримінальних питань; законодавчій співпраці й захисту даних і потребує розробки та прийняття великого законодавчого масиву, а також упорядкування і виконання кількох докладних планів дій із його реалізації. Йдеться, зокрема, про всебічну стратегію боротьби з організованою злочинністю, закон про боротьбу з торгівлею людьми, антикорупційне законодавство та створення єдиного і незалежного агентства боротьби з корупцією, національну стратегію запобігання та боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму, нову національну стратегію боротьби з наркотиками, ратифікацію відповідних конвенцій ООН і Ради Європи в цих сферах, укладення угод із Євроюстом і Європолом [8].

Четвертий блок ПД – «Зовнішні зносини і фундаментальні права» – стосується свободи пересування територією України, умов і процедур видачі ідентифікаційних документів, дотримання прав громадян, включно із захистом меншин. Євросоюз пропонує Україні переглянути правові й регуляторні рамки процедур реєстрації громадян для уникнення невинного обмеження свободи пересування. Інакше кажучи, європейці хочуть, щоб в Україні, як і в країнах ЄС, була повідомна, а не дозвільна система реєстрації громадян. Прийняття всебічного антидискримінаційного законодавства і виконання відповідного плану дій, ефективна боротьба з расизмом, ксенофобією та антисемітизмом – також обов'язкові умови майбутнього скасування віз для українських громадян [8].

Варто зазначити, що в 2014 році Єврокомісія дійшла висновку, що Україна створила всі необхідні законодавчі, політичні та інсти-

туційні рамки та досягла відповідності вимогам першої фази візового діалогу. А тому можна розпочинати другу фазу, в рамках якої Європейська Комісія перевірятиме виконання всіх цих правил [11].

Коментуючи подію, президент Єврокомісії Жозе-Мануел Баррозу зазначив, що пропозиція перейти до другої фази є передусім “визнанням важливих законодавчих реформ, що були ухвалені протягом останніх місяців” [11].

Важливо також те, що Україна домовилася з Румунією про місцевий прикордонний рух. Церемонія підписання відповідної угоди відбулася у четвер, 2 жовтня 2014 року, в Києві. Планується, що місцеві жителі будуть отримувати безкоштовні дозволи на спрощений перетин кордону з правом перебування в межах 30 км від кордону на строк до 90 днів з моменту в’їзду. Ця угода в основному стосується українських громадян, оскільки румуни і так мають право безвізового в’їзду в Україну строком до 90 днів згідно з угодою України і ЄС. Документ підписали прем’єр-міністр України Арсеній Яценюк і прем’єр-міністр Румунії Віктор Понта. “Підписання сьогоднішньої угоди – це ще один крок до безвізових поїздок громадян України до країн ЄС. Відповідно до угоди, майже півмільйона українців, що проживають в 30-кілометровій зоні на кордоні з Румунією, можуть без віз їздити до Румунії і навпаки”, – слова Яценюка. Прем’єр нагадав, що Україна виконує план дій щодо безвізового режиму з ЄС, і висловив надію, що незабаром українці зможуть без віз відвідувати всі країни Єврозоною [10].

Отже, враховуючи, що отримання безвізового режиму для громадян України є довгостроковою перспективою, слід відмітити позитивні зрушення у плані реалізації ставлення ЄС до цього питання.

У той же час необхідно враховувати об’єктивний стан речей і неоднозначні процеси, які відбуваються у частині країн, що входять до ЄС. Серед них – неконтрольований потік біженців з країн Північної Африки та Близького Сходу, нестабільна економічна ситуація, неоднозначне ставлення до існуючої системи вільного пересування громадян через кордони в рамках Шенгенської зони

та наміри Швейцарії відновити прикордонний контроль і вийти з безвізового простору [5].

Щодо Угоди про реадмісію, то варто зазначити, що до проблемних питань у сфері міграції належать недоліки статистичного обліку, який страждає на значний недооблік, передовсім виїзду з метою працевлаштування, та наукових досліджень. В Україні досі не існує спеціалізованого наукового центру міграційних досліджень, який міг би працювати на полі дисциплінарній основі, сприяв формуванню різнобічного, комплексного розуміння міграційних процесів [1].

Відсутність дійової міграційної політики, яка б забезпечила адекватні відповіді на проблеми, що виникають, а також сприяла використанню позитивного потенціалу міграції в інтересах розвитку, також можна зарахувати до основних суспільних викликів у сфері міграції.

За даними Світового банку, в 2012 р близько 6,5 млн українських мігрантів проживали і працювали за кордоном. За цей рік, за інформацією НБУ, в Україну надійшло 7,5 млрд дол. грошових переказів. У розрахунку на одного мігранта – це всього 1 154 дол. Для порівняння, за даними Світового банку, 4,3 млн філіппінських мігрантів у 2012 р перевели на батьківщину 24,6 млрд дол., або 5721 дол. на одного мігранта [6]. Виходить, що філіппінський мігрант заробляє і пересилає в свою країну в п'ять разів більше, ніж український. Насправді українські експати користуються за кордоном заслуженою повагою як працюючі професіонали, відомі також дбайливістю про своїх рідних і близьких. За експертними оцінками, повні обсяги переказів, в т.ч. неофіційними каналами, становлять близько 25 млрд дол. на рік (включаючи передачу коштів через водіїв маршрутних автобусів, провідників поїздів, торгових агентів, інших мігрантів, за допомоги дорожніх чеків, платіжних карт і т.п.) [3]. Вся справа – у ставленні держави до мігрантів. На жаль, в Україні, як і в багатьох інших пострадянських країнах, збереглося ставлення до мігрантів як до людей, яких ніхто в державі не хоче бачити, знати і розуміти. Більш того, їм нерідко грубо докоряють тим, що вони залишили сім'ї, дітей, рідні місця і кинулися за рублем, євро, долларом або фунтом [4].

Україні потрібно взяти досвід потужних держав і розробити та реалізувати свою стратегію співпраці держави з мігрантами. Її сутність має полягати не тільки в тому, щоб сприяти виїзду і працевлаштуванню мігрантів за кордоном, а в тому, щоб експати повернулися на батьківщину матеріально і фінансово забезпеченими, з трудовим досвідом і високою кваліфікацією, з більш інноваційним і креативним мисленням щодо розвитку підприємництва, бізнесу та створення робочих місць у своїй країні.

Висновок

Отже, перелік завдань, передбачених Планом дій з візової лібералізації та звітами Європейської Комісії залишається незмінним і чітким. Швидке виконання цих завдань гарантовано наблизитиме очікувану дату візової лібералізації. Саме тому з 1 січня 2015 року стартувала видача біометричних паспортів. Виготовлення біометричного паспорта в Україні обійдеться бажаним приблизно в 15 євро, а процес триватиме 20 днів.

Результати роботи обох центрів ухвалення рішень виявилися достатньо успішними. Зокрема, ухвалення Верховною Радою змін до чотирьох чинних законів України у сфері антикорупційної політики, протидії дискримінації, додаткового захисту біженців та захисту персональних даних, що пов'язані з діяльністю уповноваженого Верховної Ради з прав людини, стало найбільш відчутним прогресом за останній рік роботи в напрямі візової лібералізації.

Офіційний Брюссель схвально відгукнувся про досягнутий Україною прогрес, але водночас вказав, що для остаточного завершення законодавчих змін залишається здійснити два кроки – щодо забезпечення безпеки документів (зокрема визначити біометричний ідентифікатор для закордонних паспортів) та недопущення дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації у трудових відносинах.

Як здається, питання стосовно біометрії може бути вирішене вже найближчими днями, адже основний біометричний ідентифікатор – відцифровані відбитки пальців рук – визначено, відповідні

зміни до Закону України “Про єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України” внесено, тож залишається вчасно подати законопроект до парламенту і без зволікань його ухвалити.

Проте окремі завдання, тісно переплетені з наступною фазою ПДВЛ, потребують дій на випередження, щоб запевняння влади стосовно того, що масовий випуск біометричних паспортів розпочнеться вже до кінця цього року, стали реальністю. Тому для забезпечення належної процедури видачі біометричних паспортів треба невідкладно оприлюднити схвалені урядом проекти актів про затвердження зразків бланків, технічних описів та порядків оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, проїзного документа біженця, посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон.

Складніша ситуація з урегулюванням питання захисту трудових прав сексуальних меншин – критерій, що минулого року став “яблуком розбрату” для всіх політичних сил парламенту, загальмувавши майже на рік завершення процесу реформування сфери протидії дискримінації. Однією зі спроб виведення питання з глухого кута було намагання уряду врегулювати його наведенням чіткої аргументації про наявність достатніх механізмів захисту в рамках існуючого законодавства.

Спираючись на відповідне законодавство, уряд отримав роз’яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (ВССУ) щодо достатньої кількості норм у наявному законодавстві для належного забезпечення рівності трудових прав громадян при розгляді спорів, що виникають у сфері трудових відносин.

Цілком імовірно, що даного роз’яснення буде достатньо для закриття першої фази ПДВЛ, адже базові вимоги щодо юридичного визначення різних форм дискримінації, зокрема прямої та непрямой дискримінації, утисків (домагання), оголошеного наміру про дискримінацію були охоплені змінами до відповідних законів антидискримінаційної сфери.

За чотири роки виконання ПДВЛ уряд і парламент фактично здійснили законодавчу реформу, привівши нормативну базу у відповідність до міжнародних вимог і стандартів ЄС. Загалом у рамках ПДВЛ було ухвалено майже 40 законів України, понад 50 постанов і розпоряджень, потрібних для повноцінної імплементації ухвалених законів, розроблено десятки концептуальних рамкових документів та планувальних документів, укладено й ратифіковано відповідні міжнародні угоди та конвенції. Процес законодавчого забезпечення впродовж кількох років змінював свій темп від форсованого до уповільненого, втім, результатом стало істотне оновлення ключового законодавства, необхідного для досягнення прогресу у скасуванні віз з боку ЄС.

Водночас деякі новоухвалені закони містять недоліки й прогалини, на які неодноразово вказували незалежні експерти, що здійснюють системний моніторинг виконання владою завдань візової лібералізації. Так, чимало запитань викликає Закон “Про єдиний державний демографічний реєстр...” (ЄДДР). З огляду на наміри уряду розпочати видачу біометричних паспортів уже до кінця року, постає питання, що робити з ЄДДР, для запуску якого, за оцінками відповідальних ЦОВВ, необхідно кілька років і сотні мільйонів гривень. Бракує активної позиції влади стосовно готовності вилучити положення закону, що призводять до надмірного зосередження персональних даних у руках однієї установи – розпорядника ЄДДР.

Втім затиснутий часовими рамками та стримуваний високими політичними ризиками, уряд усе ж таки продемонстрував готовність шукати нестандартні рішення, погодивши передачу Державного центру персоналізації документів в управління Державного підприємства “Поліграфічний комбінат “Україна”, а відповідальним за створення ЄДДР визначивши НБУ.

Проте після скасування візового режиму між Україною та ЄС нашу країну чекає досить масштабна еміграція населення. Протягом кількох років після старту безвізового режиму, Україну можуть покинути близько 3 мільйонів людей.

Список використаних джерел

1. Вакуленко А. *Власти не слышат украинцев, работающих за рубежом [Электронный ресурс] / А. Вакуленко, О. Миколюк, В. Сенатовский // День. – 26 июля 2011. – № 129. – Режим доступа: <http://www.day.kiev.ua/290619?idsource=213005&mainlang=rus>*
2. *Геополітика України: історія і сучасність: зб.наук. праць. Вип.7. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – 332 с.*
3. *Грицаєнко Л.Л. Актуальні питання візової політики Європейського Союзу щодо України / Л.Л.Грицаєнко // Європейські перспективи. –2011. – № 1. – Ч.2. – С.168–172.*
4. *Грінєнко О. Правові засади співробітництва України з ЄС на сучасному етапі в контексті нової посиленої угоди між Україною та ЄС та спільних галузевих програм / О.Грінєнко // Європейські перспективи. – 2011. – № 1. – С. 200–206.*
5. *Міжнародний науковий вісник: збірник наукових статей за матеріалами XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, Ужгород – Кошице – Мішкольць, 8-11 травня 2012 р. / ред. кол. Ф.Г.Ващук (голова), Х.М. Олексик, І.В.Артёмов та ін. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – Вип. 5 (24). – С.417–422.*
6. *Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України / І.В. Артёмов. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: монографія / І.В. Артёмов. – Ужгород: Ліра, 2009. – 520 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір», вип.13).*
7. *Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції. Навчальний посібник: у 2-х кн. / І.В.Артёмов. – Кн.1. Україна – Європейський Союз. – Ужгород: Ліра, 2008. – 476 с. – («Євроінтеграція: український вимір», вип.11)*

8. http://gazeta.dt.ua/POLITICS/bezvizova_planka.html
9. http://gazeta.dt.ua/POLITICS/dovga_doroga_u_vizovih_dyunah.html
10. http://www.eurointegration.com.ua/news/2014/10/2/7026484/view_print/
11. <http://www.pravda.com.ua/news/2014/05/27/7027067/?attempt=1>